OIKEUSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

Lainvalmisteluosasto
Julkisoikeuden yksikkö
LsN Johannes Heikkonen

16.1.2019

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

HE 294/2018 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI SIVIILIPALVELUSLAIN MUUTTAMISESTA

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikossa mainitusta asiasta. Oikeusministeriö on osallistunut esityksen valmisteluun sen aiemmassa vaiheessa ja antanut esityksestä lausunnon työ- ja elinkeinoministeriölle. Lausuntonaan oikeusministeriö esittää seuraavaa.

Yhdenvertaisuus

Esityksessä ehdotetaan muutettavan siviilipalvelukseen hakeneiden henkilöiden kohtelua poikkeusoloissa siten, että jatkossa kaikki siviilipalvelushakemukset, jotka on hallinnollisella päätöksellä hyväksytty ennen poikkeusoloja koskevan tasavallan presidentin päätöstä, olisivat vapautettuja asevelvollisuuslain mukaisesta palveluksesta ilman vakaumuksentutkintaa. Esitetty muutos parantaa siviilipalvelusvelvollisten yhdenvertaista kohtelua.

Esityksessä ehdotetaan myös poistettavan ikäraja tilanteista, joissa siviilipalvelukseen hakenut reserviläinen haluaa palata takaisin Puolustusvoimien reserviin. Esitetty muutos vahvistaa eri ikäisten täydennyspalvelusvelvollisten yhdenvertaista kohtelua.

Siviilipalvelusrekisteri ja tietosuoja

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varsin suppea joukko voimassaolevaan siviilipalveluslakiin sisältyviä siviilipalvelusrekisteriä koskevia säännöksiä. Kyse on esityksen pe-

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

rustelujen mukaan lähinnä teknisistä muutoksista, joiden tavoitteena on tehdä siviilipalveluslakiin tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisesta ja henkilötietolain kumoamisesta johtuvat välttämättömät muutokset muuttamatta muuten lainsäädännön nykytilaa.

Voimassa oleva siviilipalvelusrekisteriä koskeva sääntely on suhteellisen laaja ja se on aikanaan säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Esitysluonnoksessa on käsitelty voimassa olevan lain suhdetta tietosuoja-asetukseen ja siinä on perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla tehty selkoa henkilötietojen käsittelyyn liittyvän kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 14/2018 vp, PeVL 1/2018 vp, PeVL 26/2017 vp, PeVL 2/2017).

Esityksessä ehdotetaan muutettavan siviilipalveluslain 88 §:ssä säädettyä rekisterinpitäjiä koskevan säädöksen 1 momenttia siten, että siinä täsmennettäisiin niitä tehtäviä, jotka kuuluvat siviilipalveluskeskukselle. Esityksessä ei ole ehdotettu muutettavaksi voimassa olevan lain 3 ja 4 momentteja, joissa säädetään siviilipalveluspaikkojen ja siviilipalvelusvelvollisen palveluskelpoisuutta 23 §:n perusteella määrittelevien ja terveystarkastuksia 24 §:n nojalla suorittavien lääkärien ja siviilipalveluspaikan lääkärien rekisterinpitoon liittyvistä tehtävistä. Kokonaisuutena tehtävien jakautuminen jää edelleen 1 momenttiin tehdyistä tarkennuksista huolimatta epäselväksi, erityisesti siviilipalveluspaikkojen ja lääkäreiden rekisterinpitoon liittyvien vastuualueiden osalta. Mainittu 3 momentti ei myöskään terminologialtaan ole yhteensopiva yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyn kanssa (vrt. ylläpitäjää koskeva sääntely). Yhteisrekisterinpidon vastuualueista säädettäessä on myös huolehdittava, ettei säädettyä vastuunjakoa muotoilla tavalla, joka jättää jonkin osan rekisterinpitäjän vastuualueista sääntelyn ulkopuolelle. Tämän vuoksi jonkun yhteisrekisterinpitäjistä olisi perusteltua vastata kaikista niistä reksiterinpitäjän vastuualueista, joita ei erikseen ole mainittu toisen yhteisrekisterinpitäjän vastuulle kuuluviksi.

Ehdotetussa 88 §:n 1 momentissa olisi syytä erikseen todeta, että siviilipalveluskeskus, siviilipalveluspaikat ja siviilipalvelusvelvollisen palveluskelpoisuutta 23 §:n perusteella määrittelevät ja terveystarkastuksen 24 §:n nojalla suorittavat lääkärit ja siviilipalveluspaikan lääkärit toimivat siviilipalvelusrekisterin yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuna yhteisrekisterinpitäjinä. Lailla perustettu ehdotetun kaltainen yhteisrekisterinpitäjyys edellyttää oikeusministeriön näkemyksen mukaan myös rekisterinpitäjien vastuualueiden määrittelyä laissa.